

*Pauze is veel meer dan een onderbreking van de lessen.
(foto: Kruispunt Migratie-Integratie)*

Diversiteit in het secundair onderwijs Maak het verschil op de speelplaats

Rachel Laget

'Maak het verschil op de speelplaats' is een project van Kruispunt Migratie-Integratie. Het project reikt vanuit een visie op diversiteit een aantal tools aan om het samenleven op de speelplaats van de secundaire school positief te beïnvloeden. De speelplaats doet er echt toe. Elke school kan daar mee een verschil maken. De speelplaats is namelijk een van de vele mozaïeksteentjes die samen een kwaliteitsvol diversiteitsbeleid van de school maken.

Het project wil secundaire scholen in Vlaanderen input geven om het samenleven op de speelplaats te verbeteren. Daarbij wil men ook samenwerken met centra voor leerlingenbegeleiding en pedagogische begeleidingsdiensten. Zij kunnen scholen ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van een integraal kwaliteitsbeleid, waarin de speelplaats een volwaardige plaats krijgt.

Rachel Laget was tot voor kort stafmedewerker gelijke onderwijskansen bij Kruispunt Migratie-Integratie. Op dit moment werkt ze op een secundaire school als leerkracht, waar ze ook de GOK-coördinatie opneemt en deel uitmaakt van het zorgteam.

Wat is het Kruispunt Migratie-Integratie?

'Maak het verschil op de speelplaats' is een project van het Kruispunt Migratie-Integratie. Het Kruispunt ontwikkelt en wisselt expertise uit over migratie, integratie en etnisch-culturele diversiteit. Iedereen die in zijn werk te maken heeft met deze thema's kan er terecht voor informatie en ondersteuning.

Sinds januari 2015 hoort het Kruispunt Migratie-Integratie bij het Agentschap Integratie en Inburgering. Het Agentschap ondersteunt het Vlaams integratiebeleid. Je vindt in het Agentschap alle diensten voor integratie, inburgering, sociaal tolken en vertalen (behalve de diensten in de steden Gent en Antwerpen).

www.kruispuntmi.be

Focus op de speelplaats

Welbevinden van de leerlingen verhogen, pesten voorkomen, spijbelen tegengaan, conflicten ontmijnen, rust brengen op school, relaties herstellen ... het zijn topics die vandaag hoog op de agenda staan van scholen en van het onderwijsbeleid. Om hiermee aan de slag te gaan, leggen scholen en beleidsmakers vaak de nadruk op de klas als leer- en gespreksgroep en op individuele begeleiding. Daarbij vergeet men vaak de speelplaats als een plek waar het samenleven op de school ook vorm krijgt. Zeker in de secundaire school, waar jongeren volop hun identiteit ontwikkelen, heeft wat op de speelplaats gebeurt een grote impact op de jongeren zelf en op de manier waarop ze naar hun medescholieren, de school, en bij uitbreiding de samenleving kijken!

Op de speelplaats komt de school in al haar diversiteit samen.

Diversiteit speelt op de speelplaats een andere rol dan in de klas. De context is minder gestructureerd en minder voorspelbaar, er is minder begeleiding, er is meer vrijheid. Het is ook een moment van pauze en ontspanning. Leerlingen kunnen er makkelijker contacten aanknopen of ze vermijden. De kans op onaangename ervaringen zoals pesten en het gebrek aan steun daarbij is op de speelplaats groter.

De centrale vraag die we met het project willen beantwoorden is: 'Wat kan een school doen om de kwaliteit van het samenleven op de speelplaats te bevorderen, zodat heel de school er beter van wordt?'

Speelplaats helpt in omgaan met etnisch-culturele diversiteit

De etnisch-culturele diversiteit toont zich in scholen bijvoorbeeld door de aanwezigheid van verschillende talen, verschil in opvattingen, in individuele expressie en in hoe men zich wil ontspannen. Het constructief omgaan met al die verschillen is een evenwichts-oefening voor de hele school.

Constructief omgaan met diversiteit is voor ons rekening houden met de

verschillen die op de school zichtbaar worden, en zoeken naar manieren om met die verschillen om te gaan. Tegelijk is het belangrijk om gemeenschappelijkheden te ontdekken. Zo overstijgt je de buitenkant van een persoon en ga je op zoek naar de vele facetten die iemands persoonlijkheid vorm geven.

We onderzochten welke hefboomen scholen hebben om het samenleven in etnisch-culturele diversiteit op de speelplaats zo goed mogelijk te laten verlopen. We observeerden daarbij speelplaatsen en gingen in gesprek met directies, toezichters, leerlingbegeleiders, GOK-begeleiders en scholieren. We bestudeerden de literatuur en spraken met experts uit verschillende hoeken.

Waarom is de speelplaats belangrijk bij het goed omgaan met etnisch-culturele diversiteit?

1. De speelplaats verhoogt de kans op ontmoeten.
2. Door contact en ontmoeting raken leerlingen vertrouwd met diversiteit en versterken ze hun interculturele competenties.
3. Het welbevinden van jongeren op de speelplaats is belangrijk voor hun schoolse motivatie en leren.
4. Ervaringen op de speelplaats hebben een impact op het sociaal burgerschap van leerlingen.

Waarop inzetten? Hefbomen voor positieve interactie op de speelplaats

Uit ons onderzoek blijkt dat een school via deze hefboomen op de speelplaats het verschil kan maken:

- activiteiten en animatie
- toezicht en begeleiding
- afspraken en regels
- infrastructuur en ruimte

Activiteiten, animatie, toezicht en begeleiding zetten in op relaties tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en het schoolpersoneel (bv. hoe kan je via activiteiten op de speelplaats bruggen bouwen tussen scholieren uit verschillende leefwerelden?). Afspraken, regels, infrastructuur en ruimte ondersteunen die interpersoonlijke relaties en het samenleven (bv. hoe zorg je ervoor dat scholieren de speelplaats mee aantrekkelijker kunnen maken?).

Deze hefboomen zijn er altijd al geweest: van bij de bouw van de eerste school werden activiteiten voorzien, moest er toezicht zijn, werden regels en afspraken gemaakt, was de infrastructuur mee bepalend voor de organisatie van de school en ook voor de sociale interacties die ze uitlokt. Belangrijk is wel dat de concrete invulling van deze vier elementen beïnvloed wordt door maatschappelijke tendensen, zoals etnisch-culturele diversiteit en superdiversiteit.

Leerling-monitoren van de hogere jaren, waaronder ook anderstalige nieuwkomers, krijgen de kans om activiteiten voor de eerstejaars te begeleiden ...

'Aan de lockers is het altijd een drukte van jewelste.
Het is trekken en duwen om aan mijn spullen te kunnen.'
(foto: Kruispunt Migratie-Integratie).

Principes en voorwaarden voor een verbindend schoolklimaat

Scholen die (via activiteiten en animatie, toezicht en begeleiding, afspraken en regels, infrastructuur en ruimte) concrete voorstellen willen uitwerken om op de speelplaats een meerwaarde te realiseren, kunnen daarbij enkele principes en voorwaarden hanteren. Het zijn principes en voorwaarden die een verbindend schoolklimaat stimuleren met aandacht voor participatie en diversiteit.

- **Laat scholieren zich tonen zoals ze zijn.** Laat de school persoonlijke expressievormen zoals kledij, muziekkeuze, de keuze van de activiteiten ook tijdens de pauze toe?
- **Geef kansen om talenten en competenties te ontwikkelen.** Zijn activiteiten zo gekozen en georganiseerd dat ze zo veel mogelijk jongeren aanspreken? Kunnen de schoolteams hun talenten en competenties daarbij inzetten en/of verder ontwikkelen?
- **Stimuleer interactie en samenwerking.** Kan iedereen die dat wil een rol opnemen? Geven de activiteiten aanleiding om bestaande groepen te doorbreken? Wordt er gericht ingezet op overbruggende contacten? Kunnen anderstalige nieuwkomers meedoen?
- **Luister actief en respectvol naar elkaar.** Vooroordelen doorbreken en elkaar zien als gelijken zijn hiervoor goede startpunten.
- **Zet teams in volgens hun talenten en competenties.** Een klas managen is niet hetzelfde als toezicht doen op de speelplaats. Is iedereen die toezicht moet doen voldoende gewapend om deze taak goed te kunnen uitvoeren?
- **Laat verschillende betrokkenen hun licht schijnen op de speelplaats.** Scholieren zijn de hoofdgebruikers van de speelplaats. Vraag ook aan hen wat ze van de plaats waar ze hun pauze doorbrengen verwachten (bv. voldoende zitplaatsen, plaats genoeg om te schuilen voor de regen, een knusse plek).
- **Elke scholier krijgt positieve aandacht en voelt dat leerkrachten en opvoeders hem willen leren kennen en begrijpen.** Verbinding leggen met alle scholieren, laten voelen dat iedereen ertoe doet, leidt tot een verhoogd gevoel van vertrouwen en verbondenheid.
- **Elke scholier krijgt de kans om mee te denken en een inbreng te doen aan de organisatie van het schoolleven.²** Echte participatie creëert verbondenheid, stimuleert het ondernemen, schept vertrouwen.

Een recent rapport dat het profiel van de spijbelaar analyseerde onderstreept mee het belang van deze voorwaarden: goede persoonlijke contacten, positieve aandacht, participatie en een positief schoolklimaat zijn kritieke succesfactoren die spijbelen kunnen verminderen en welbevinden verhogen.³

Aan de slag op de speelplaats: negen voorstellen

We werkten negen concrete voorstellen uit waarmee scholen aan de slag kunnen gaan.

1. Maak de middagpauze aantrekkelijker.

Pauze nemen is 'zich ontspannen'. Is er iets te doen zodat jongeren zich niet gaan vervelen? Is de ontspanningsruimte zelf aantrekkelijk? Is er ruimte voor scholieren om (spontaan) zelf iets te organiseren? Leeftijd en gender bepalen mee het gamma aan noden en mogelijkheden dat daardoor ontstaat.

2. Zorg voor nieuwe ontmoetingskansen.

Hoe kan je scholieren met een verschillende leefwereld meer met elkaar in contact brengen? Want heel snel vormen zich groepjes op de speelplaats. Die af en toe doorbreken voorkomt het verstenen ervan alsook de evolutie naar klikjes. Zowel georganiseerde activiteiten, animatie tijdens de pauzes als uitnodigende plaatsen op en rond de speelplaats lenen zich daartoe.

Organiseert de school een OKAN-klas? Wij stellen dat anderstalige nieuwkomers van bij hun aankomst in de school betrokken moeten worden op alle schoolactiviteiten. Zo leren alle scholieren elkaar veel beter kennen.

Weersta aan de valkuil dat iedereen moet meedoen. Pauze betekent ook: zelf kunnen kiezen. Aandacht voor diversiteit betekent ook aandacht voor verschillende vormen van participatie.

Speelplaatsanimatie Don Bosco Helchteren

In de school startten enkele leerkrachten opnieuw met speelplaatsanimatie. Bij goed weer trekken de leerlingen iedere middagpauze naar het voetbalveld van de school. Iedereen die niet deelneemt aan een andere vrijwillige activiteit (bv. tafeltennis, stripverhalen lezen, met de iPad werken in het ICT-lokaal), gaat mee naar het afgesloten voetbalveld.

Bij de scholieren zijn er enkele animatoren die elk met een spel (baseball, tikspelen,

dikke Bertha, het 'ruwe' 9 maanden ...) beginnen en waarbij ze scholieren proberen te betrekken. Er is materiaal ter beschikking. Enkele leerkrachten zijn aanwezig en coachen de leerling-animatoren. Een spel begeleiden blijft elke keer een uitdaging (zeker als het een tijd slecht weer was), maar meestal lukt het wel.

In de school zitten veel jongens en enkele meisjes van diverse afkomst, maar dat heeft weinig invloed. Alle scholieren van de eerste graad spelen samen dezelfde spelletjes. Het blijft wel moeilijk om allochtone scholieren te motiveren om animator te worden, hoewel er toch al een Turkse en een Tsjechische animator zijn.

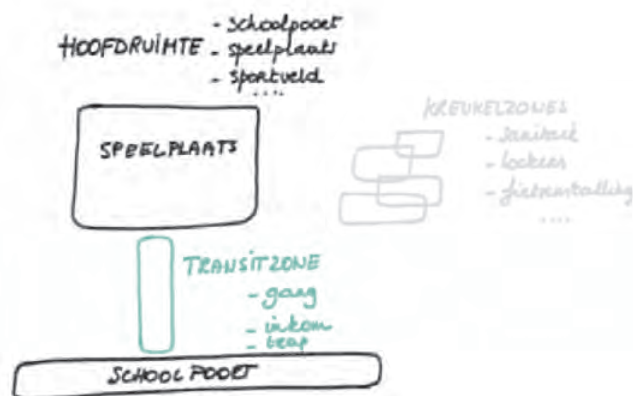
Er is keuze tussen verschillende spellen. Daardoor is de kans groter dat scholieren kunnen aansluiten bij iets wat ze graag doen. Deelnemen is ook nooit verplicht. De school stimuleert de eerstejaars wel sterk om mee te doen, de tweedejaars krijgen meer vrijheid. Wie liever niet meedoet, kan ook gewoon aan de kant zitten en praten met vrienden of supporters.

Speelplaatsanimatie Sint-Lodewijk Genk

Onder impuls van de leerlingenbegeleider en leerkracht LO startte de school met middagactiviteiten. De doelgroep bestaat vooral uit scholieren van het eerste jaar. Zij zijn nieuw op school. Op die manier worden zij tijdens de pauze beter opgevangen en blijkt het pestgedrag op de speelplaats te verminderen.

Bij het begin van het schooljaar probeert de leerkracht LO scholieren uit vier, vijf en zes te motiveren om zich als animator in te zetten. De animatoren starten en begeleiden sport- en spelactiviteiten voor de eerstejaars. Voor animatoren, waaronder ook enkele anderstalige nieuwkomers, is dit ook een kans om Nederlands te spreken en te oefenen.

Aandacht voor
kreukel- en
transitzones

3. Ontmoet je scholieren tijdens het toezicht

Toezicht heeft verschillende functies. Je waakt over regels, je kijkt toe op een vlotte doorstroom van scholieren door de ruimte, je signaleert defecten. Toezicht is ook een goede gelegenheid voor informeel contact. Openstaan voor een babbel geeft scholieren het gevoel dat je echt geïnteresseerd bent in hen. Positieve aandacht voor alle scholieren versterkt de persoonlijke relaties.

Een Antwerpse school streeft ernaar om het toezicht in duo te organiseren: een mannelijke en een vrouwelijke leerkracht. Dat verhoogt het gevoel van veiligheid en verlaagt de drempel om de leerkrachten aan te spreken.

4. Moet iedereen toezicht doen?

Is iedereen die daarvoor wordt ingezet ook goed in toezicht doen? Goed toezicht vraagt bepaalde competenties: vlot aanspreekbaar zijn, alert zijn, op de juiste manier tussenkomen bij kleine en grote conflicten. Zorgen voor een veilig gevoel op de speelplaats versterkt de sociale veiligheid en vermindert de kans op conflicten of pestgedrag. Rekening houden met diversiteit is in deze context: rekening houden met de diversiteit in het schoolteam en hun talenten en ambities optimaal inzetten. Sommigen doen misschien graag toezicht, anderen begeleiden misschien liever een activiteit of houden graag de bibliotheek open. Zijn deze verschillende engagementen evenwaardig aan elkaar?

5. Wees aandachtig voor kreukel- en transitzones

Scholieren brengen hun pauze niet alleen door op de speelplaats.

Er zijn op school ook andere ruimtes, zoals kreukelzones (bv. lockers) en transitzones (bv. gangen en trappen). Die zones verdienen bijzondere aandacht: het zijn plaatsen die vaak ontsnappen aan toezicht, het zijn uitgelezen zones voor het stellen van ongewenst gedrag!

6. Kies een beperkte set regels

Waar wordt samengeleefd zijn regels nodig. Alle scholen hebben een schoolreglement waarin heel wat regels zijn samengebracht. We merken op dat heel wat scholen regels opstellen naar aanleiding van een bepaald conflict of een situatie. Die regels blijven dan gelden en telkens komen er nieuwe bovenop. Zijn de regels dan nog afgestemd op de realiteit en op de actuele schoolpopulatie? Worden de regels ook gecontroleerd en consequent toegepast door het voltallige schoolteam?

We pleiten voor een beperkte set van regels die gedragen zijn en die er echt toe doen. We ontwierpen een set '3 G's' om de regels te toetsen.

Goede regels zijn:

- gedragen door scholieren en leerkrachten;
- gekend door scholieren, ouders en leerkrachten;
- controleerbaar en worden echt gecontroleerd.

7. Praat over taal

Over taal is al veel gezegd. Letterlijk. Taal is een deel van ieders identiteit. Daar moeten we dus zeer zorgvuldig mee omgaan. Ga een open gesprek aan over taal op de speelplaats. Hou daarbij rekening met de functie van pauze: ontspanning. Luister naar verschillende meningen, zet alles op een rijtje en beslis dan welke afspraken hierover zinvol zijn. Als leidraad gebruiken we hiervoor twee principes:

- Scholieren moeten zich in hun eigen taal kunnen uitdrukken. Hun taal maakt – net zoals hun kledij – deel uit van hun identiteit. Die identiteit een plaats geven is cruciaal voor de ontwikkeling van een positief zelfbeeld.
- Niemand, leerkrachten en scholieren, mag uitgesloten worden van commu-

nicatie. Er is dus nood aan functionele afspraken over een gemeenschappelijke taal die iedereen spreekt en begrijpt op momenten dat het nodig is.

8. Geef je speelplaats een facelift

In de rapporten van de inspectie lezen we niet zelden opmerkingen over de infrastructuur. Het is wat het is: sommige scholen zitten met sterk verouderde infrastructuur. Toch is dat geen reden om bij de pakken te blijven zitten. Met kleine ingrepen kan de speelplaats snel evolueren naar een plaats die uitnodigt: meer groen, mobiele elementen voorzien, meer zitplaatsen voorzien, kleur aanbrengen.

Doe dit samen met scholieren. Laat iedereen die de speelplaats gebruikt, voorstellen doen om de ruimte zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Wanneer scholieren hier mee aan de kar mogen trekken creëer je meer verantwoordelijkheidsgevoel. Dat wil ook zeggen dat dit verantwoordelijkheidsgevoel niet duurzaam is en verdwijnt samen met de scholieren die dat op zich namen.

Fleurige speelplaats Ursulinen Mechelen

Tijdens een leerlingenraad vroegen de scholieren om een verfraaiing van de grote speelplaats, zodat die aantrekkelijker zou zijn. De school maakte met hen een plan op. Net voor de paasvakantie staken de scholieren de handen uit de mouwen. De banken kregen een mediterrane kleur. Extra banken en plantenbakken kregen ook een kleurtje.

9. Draag zorg voor je infrastructuur

Ga voor meer groen en wees streng op onderhoud en netheid. Een groenere speelplaats draagt bij tot een positiever klimaat. Door goed onderhoud en een propere speelplaats toon je zorg voor de school.

In een school in Kortrijk is het vrijdag poetsdag. De klassen ruimen dan om beurt de school en schoolomgeving op.

Deze negen voorstellen werken prima voor alle scholieren en schoolteams en overstijgen daarmee onze oorspronkelijke invalshoek (nl. etnisch-culturele diversiteit). Een grote mix aan leefwerel-

den op school en de mogelijkheid aan iedereen om zijn of haar mening of ideeën te geven, resulteert vaak in een spiegel die aan het schoolteam en aan medescholieren wordt voorgehouden. Het stelt de eigen evidenties in vraag en verplicht iedereen om meerdimensioneel te kijken. Een inclusief beleid met aandacht voor de vragen, de noden en de voorstellen van 'alle scholieren' is dus zeker mogelijk.

Dit wil niet zeggen dat alles gemakkelijk te realiseren is: het vraagt tijd om de complexiteit te ontrafelen, engagement van iedereen en doorgedreven training en vorming in het constructief en flexibel omgaan met verschillen. Het betekent ook niet dat alles wat scholieren voorstellen mogelijk moet gemaakt worden. Het betekent wel dat er altijd transparant en goed gecommuniceerd moet worden over wat wel en niet kan en waarom dat zo is.

Werken aan een GOK- en diversiteitsbeleid via de speelplaats

Al onze voorstellen zijn gelinkt aan GOK-thema's die voor scholen een houvast zijn om hun beleid uit te stippelen.⁴

*Maak de speelplaats aantrekkelijker: kleur, vorm, groen, verplaatsbare elementen...
(foto: Kruispunt Migratie-Integratie)*

Omgaan met diversiteit

De kernboodschap van 'Maak het verschil op de speelplaats' is omgaan met diversiteit. Dat is ook een van de GOK-thema's waarvoor scholen kunnen kiezen. Alle negen voorstellen bieden inspiratie om hier meteen werk van te maken. Bijvoorbeeld, activiteiten ontwikkelen en aanbieden tijdens de middagpauze is een uitgelezen kans om samen met scholieren en op hun maat te werken. Waar hebben ze nood aan? Hoe kan de school daaraan tegemoet komen? Wat kunnen de scholieren zelf organiseren? Welke talenten kunnen ze hierbij inzetten? Welke ondersteuning kan het schoolteam bieden? Waarvoor kijk je best naar externen?

Vertrekken vanuit de talenten van jongeren biedt kansen om klas- of vriendengroepjes te doorbreken. Op die manier creëert de school nieuwe ontmoetingskansen en stimuleert ze om elkaar beter te leren kennen door samen (nieuwe) dingen te doen.

Participatie

'Maak het verschil op de speelplaats' moedigt scholen aan om samen met de scholieren, leerkrachten en personeel aan de slag te gaan om van de speelplaats een aangename plek te maken. Het biedt veel kansen tot participatie. Van participatie

weten we dat het leidt tot een grotere betrokkenheid, dat verantwoordelijkheid geven leidt tot meer vertrouwen. Echte participatie betekent ook dat van bij de start van een project alle betrokken partijen kunnen meedenken, mee beslissen en mee realiseren. Betrokkenheid is cruciaal voor het creëren van een goed gevoel en van welbevinden bij scholieren en schoolpersoneel.

Taalvaardigheidsonderwijs

De speelplaats is een plek van ontspanning. De pauze is er om de batterijen op te laden. Leerlingen voelen zich vrijer dan in de klas. Leerkrachten die toezicht houden, hebben een andere rol dan in de klas.

Scholieren bedienen zich hier vaak van hun eigen taaltje, net zoals leerkrachten dat doen. Sommige scholen ervaren dat als een probleem, andere scholen gaan daar pragmatisch mee om. En elke school heeft daar haar redenen voor.

De speelplaats is een plek met extra kansen om een brede kijk op taal te ontwikkelen, om talendiversiteit te erkennen en te waarderen. Dat zijn sterke signalen naar scholieren: die werken ondersteunend bij hun identiteitsontwikkeling en versterken een positief schoolklimaat. Een goed talenbeleid houdt in dat functionele afspraken gemaakt worden rond taal. Bijvoorbeeld, bij het oplossen van een conflict spreekt iedereen Nederlands, op andere momenten hoeft dat niet.

Socio-emotionele ontwikkeling

Alle thema's uit vorige paragrafen dragen bij tot een verhoogd welbevinden van elke scholier. De speelplaats als ruimte in de school heeft een extra dimensie: zich veilig voelen. Er is minder controle dan in de klas. Bovendien zijn er in de school heel wat plekken waar scholieren zich kunnen verbergen (bijvoorbeeld in gangen of aan trappen). Dat zijn plekken waar gemakkelijk ongewenst gedrag zoals pesten gesteld wordt.

Door in te zetten op actieve vormen van toezicht kan de veiligheid verhogen. Goed observeren en alle scholieren aanspreken eveneens. Daarnaast is het zinvol om alle scholieren te bevragen over hoe zij hun speelplaats beleven, over de plekken waar ze zich goed voelen en de plekken waar

ze zich aan ergeren. Zowel de infrastructuur zelf als de organisatie van het schoolleven errond hebben impact op het welbevinden van de scholieren.

Preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden (1e graad) en van studie- en gedragsproblemen (2e en 3e graad)

Dit GOK-thema sluit goed aan bij de mogelijkheden die actief toezicht op de speelplaats biedt: scholieren aanspreken, er zijn voor hen, oprecht interesse tonen en vertrouwen opbouwen, aangeven dat ze er echt toe doen ... het zijn belangrijke signalen naar scholieren. Oprecht tonen dat iemand ertoe doet, stimuleert een positieve verbondenheid en werkt preventief voor een betere schoolloopbaan.

CLB maakt mee het verschil

Goed beleid maken is teamwork. Het is belangrijk dat verschillende perspectieven worden samengelegd. Volgens ons is het CLB hier een goede partner. Het CLB vangt vaak signalen op van leerlingen, hun ouders of leerlingenbegeleiders over pestgedrag, laag welbevinden ... Vanuit deze signaalfunctie kan het CLB samen met de school en de scholier op zoek gaan naar de oorzaken die hieraan ten grondslag liggen en mogelijke oplossingen suggereren. 'Maak het verschil op de speelplaats' kan hier inspiratie bieden.

Het CLB kan een ondersteunende rol opnemen in het preventief werken aan welbevinden en aan het voorkomen van leerhindernissen van scholieren. Het kan bijvoorbeeld in samenwerking met schoolteams, scholieren en de leerlingenraad een goede analyse maken van de schoolwerking vanuit het idee: welbevinden is zich goed voelen. Zich goed voelen op school betekent dat daarvoor geen dingen in de weg staan. CLB kan suggesties doen en mee verbeteracties ontwikkelen door de aandacht ook op de speelplaats te vestigen.

Heel wat scholen zien hun leerlingpopulatie steeds diverser worden en zoeken ondersteuning om daar beter mee om te gaan. Inzetten op de speelplaats geeft een andere en vaak verfrissende kijk op het samenleven in diversiteit.

Leerlingen uit vier, vijf en zes zijn animator voor sport- en spelactiviteiten voor de eerstejaars. (foto: Brierly)

Versterk de werking van de school

Scholen ondernemen al heel wat. 'Maak het verschil op de speelplaats' kan extra inspiratie bieden. Een mooi voorbeeld is de school Ursulinen Mechelen. Vanuit ons project observeerden we de school een dag en bespraken we onze tussentijdse bevindingen op een vergadering van hun GOK-overleg. De leerlingenraad van de school had op dit overleg de verfraaiing van de speelplaats op de agenda geplaatst en de school wilde wel eens weten hoe onze inzichten deze plannen konden verrijken. Zo stelden we vast dat de zitbanken tegen de muur weinig uitnodigden tot leuke ontmoetingen en babbels tussen de leerlingen. Door het bijplaatsen van losse banken, door de leerlingen in een frisse kleur geschilderd, werd de speelplaats een stuk gezelliger. De directie geeft aan dat de interactie tussen ons onderzoek en de dynamiek op school hun speelplaats- en toezichtbeleid versterkt had.

'Maak het verschil op de speelplaats' en de werking van de school versterken en vullen elkaar aan.

Wat is het effect?

Met het project 'Maak het verschil op de speelplaats' observeerde het Kruispunt Migratie-Integratie speelplaatsen, ging het in gesprek met directies, toezichters, leerlingbegeleiders, GOK-begeleiders en scholieren, bestudeerde het literatuur en sprak het met experts uit verschillende hoeken.

Het onderzoek en onze eerste ervaringen in enkele scholen maken duidelijk dat aandacht voor de speelplaats effect heeft op het welbevinden van scholieren:

- Een ontspannende pauze zorgt ervoor dat scholieren hun batterijen opladen en rustig naar de klas gaan.
- Wie zichzelf mag zijn tijdens de pauze en zich positief betrokken voelt, heeft meer zin om te studeren en een diploma te halen.
- Pauzes zijn kansen om de leefwereld van scholieren open te trekken, te ontdekken wat ze gemeenschappelijk hebben, maar ook wat de verschillen zijn en hoe je ermee omgaat.
- Op de speelplaats leren leerkrachten hun scholieren en ook zichzelf beter kennen.
- Aandacht voor de speelplaats draagt bij tot een positief imago van de school.

Meer info?

'Maak het verschil op de speelplaats' werd gelanceerd op de startdag van 15 mei 2014. Tot vandaag werken we aan bekendmaking en verspreiding van het instrument, zowel naar scholen als naar ondersteunende diensten zoals pedagogische begeleidingsdiensten en CLB's.

Je vindt onze brochure op www.verschilopdespeelplaats.be. Je vindt er ook meer informatie en enkele inspirerende voorbeelden die helpen om de speelplaats op een andere manier te bekijken.

Zelf aan de slag? Enkele tips

- Begin klein. Weet dat één actie een proces in gang kan zetten waardoor iedereen (scholieren en schoolteam) mee het bad worden ingetrokken.
- Maak goede afspraken met leerlingen én met leerkrachten.
- Benut je infrastructuur optimaal.
- Denk creatief: ook als er weinig middelen zijn is het belangrijk om te blijven zoeken naar oplossingen. Denk aan de positieve gevolgen en de impact op een positief school- en leerklimaat.
- Hou de vinger aan de pols: doe regelmatig enquêtes en bevestigingen bij zowel scholieren als het schoolteam.

- 1 Dejaeghere, Y., Hooghe, M., & Claes, E. (2012). Heeft diversiteit in de klas een effect op ethnocentrisme? In M. Hooghe, (Eds) *Jongeren, politiek en burgerschap. Politieke Socialisatie bij Belgische Jongeren*. Chapt. 4 (pp. 63-79). Leuven: Acco.
- 2 Gie Deboutte, expert pesten, wijst er tijdens verschillende gesprekken in ons onderzoek op dat verbonden zijn met mensen en met de omgeving van cruciaal belang is voor het welbevinden van kinderen en van jongeren. De scholieren zelf hechten enorm veel belang aan participatie en liefde van bij het begin. We hoorden het in alle gesprekken met scholieren op de verschillende scholen en tijdens de workshops met scholieren op de inspraakdag van de Vlaamse Scholierenkoepel in maart 2013.
- 3 Keppens, G., Spruyt, B., & Roggemans, L. (2014, promotor Spruyt, B.). *Van occasionele tot reguliere spijbelaar: een onderzoek naar het profiel van spijbelars en de invloed van school en omgeving op spijbelen*. zie <http://www.ond.vlaanderen.be/obpwo/projecten/2011/1.03/default.htm>
- 4 Gebaseerd op de reflectie van Annemie van Gastel, pedagogische begeleiding van het GO! (startdag 'Maak het verschil op de speelplaats', 15 mei 2014).